

นวัตกรรม อสม. ดีเด่น

สาขาการจัดการสุขภาพชุมชนและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม

1 ชื่อนวัตกรรม : "3 ส." (ส.สะอาด - ส.สุขภาพดี - ส.ใส่ใจ)

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางกิ่งแก้ว ศรีบุญเรือง

ประเภทนวัตกรรม : นวัตกรรมกระบวนการ (process innovation)

จังหวัด : เชียงใหม่

อสม. ดีเด่นระดับ : เขตสุขภาพที่ 1

2 ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

ชุมชนบ้านปางแพน หมู่ที่ 5 ตำบลป่าเมี่ยง เป็นพื้นที่ต้นน้ำที่มีลักษณะประชากรหลากหลาย ประกอบด้วย คนเมืองและชนเผ่าปกากะญอ และจากการทำประชาคม พบปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศ (PM 2.5) ปัญหาการจัดการขยะและโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)

เจ้าของผลงานได้รับแรงบันดาลใจจากการดูแลบิดาที่เป็นผู้สูงอายุและป่วยด้วยโรคเรื้อรัง จึงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการสุขภาพแบบองค์รวม (กาย จิต สังคม จิตวิญญาณ) และการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย โดยเริ่มพัฒนาจากตนเองและครอบครัว ก่อนขยายผลสู่ชุมชนผ่านภาคีเครือข่าย

3 วัตถุประสงค์

- เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี ห่างไกลจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยเน้นหลักการดูแลสุขภาพ 3อ 2ส
- เพื่อบูรณาการการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างเป็นระบบตามแนวทาง "หมู่บ้าน Zero Waste"
- เพื่อสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและลดปัญหามลพิษทางอากาศ (PM 2.5) อย่างยั่งยืน

นวัตกรรม “3 ส. (ส.สะอาด - ส.สุขภาพดี - ส.ใส่ใจ)”

สาขาการจัดการสุขภาพชุมชนและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม

4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ใช้กระบวนการ PAMANG Model ซึ่งเป็นแนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่บูรณาการร่วมกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ดังนี้

1. P (Plan & Participation) การวางแผนอย่างมีส่วนร่วมผ่านเวทีประชาคมและภาคีเครือข่าย "4 เสาหลัก" ได้แก่ วัด/โบสถ์, โรงเรียน, อปท. และ sw.สต.
2. A (Action) ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น คัดกรอง NCDs เชิงรุก, จัดตั้งธนาคารขยะ, ทำแนวกันไฟ และใช้เตาเผาถ่านไบโอชาร์เพื่อลดการเผา
3. M (Motivation) สร้างแรงกระตุ้นและความสนใจผ่านกิจกรรมสุขภาพและการใช้ภาษาท้องถิ่น
4. ในการสื่อสาร
4. I (Inspiration) สร้างขวัญกำลังใจโดยการชื่นชมและยกย่อง "บุคคลต้นแบบ" (Idol) ในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
5. A (Apply) นำไปประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การคัดแยกขยะ 3Rs และการทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน
6. N (Nature) อิงวิถีธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประเพณีบวชป่าและการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
7. G (Goal) กำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืน

5 ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ประชากรอายุ 35 ปีขึ้นไป มีผลคัดกรองโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง อยู่ในเกณฑ์ปกติเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2568 พบกลุ่มปกติโรคเบาหวานร้อยละ 97.12 และโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 95.51
2. ปริมาณขยะในชุมชนลดลงจาก 328.71 ตัน (ปี 2566) เหลือเพียง 300.50 ตัน (ปี 2568) และชุมชนได้รับรางวัลรองชนะเลิศหมู่บ้านต้นแบบการน้อมนำแนวทางพระราชดำริฯ (ด้านสิ่งแวดล้อม) ปี 2566
3. ค่าใช้จ่ายในการทำจัดขยะของท้องถิ่นลดลงจาก 164,350 บาท เหลือประมาณ 150,000 บาทต่อปี
4. เกิดกลุ่มเยาวชนรักษ์ป่า และมีการทำ MOU การจัดการขยะร่วมกับโรงเรียนและเทศบาล

6 ปัจจัยความสำเร็จ

1. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย 4 เสาหลัก ที่มีความเข้มแข็งและบูรณาการงบประมาณร่วมกัน
2. การเป็นต้นแบบของ อสม. ที่มีความรู้ ความเสียสละ และยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงาน
3. การใช้ทุนทางวัฒนธรรมและความเชื่อ (เช่น การบวชป่า) มาเป็นเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม

นวัตกรรม “3 ส. (ส.สะอาด - ส.สุขภาพดี - ส.ใส่ใจ)”

สาขาการจัดการสุขภาพชุมชนและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม

7 โอกาสในการพัฒนา

1. การยกระดับสู่การเป็น "หมู่บ้าน Zero Waste" เดิมรูปแบบและยั่งยืน
2. การขยายผลนวัตกรรม PAMIANG Model ไปยังหมู่บ้านอื่นเพื่อสร้างมาตรฐานการจัดการสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในระดับตำบลหรืออำเภอ
3. พัฒนาการสื่อสารด้านสุขภาพผ่านสื่อสมัยใหม่ในกลุ่มเยาวชนเพื่อสืบสานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมควบคู่กับการดูแลสุขภาพ

8 ภาคผนวก

